

LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJA

PETRAS MALDEIKIS

JONAS RUGIS

Atspaudas

iš

L.K.M. Akademijos *Metraščių* V tomo
563-567 psl.

Kazys Pankas, M. S.
4022 Ben Diamond Drive
Sleepy Hollow, Dunbar, Ill. 60444

ROMA 1970

Prof. JOANAS RUGIS
(1901.II.4-1968.XI.24)

PROF. DR. JONAS RUGIS

(1901-1968)

Prof. inž. Jonas Rugis gimė 1901 m. vasario mėn. 4 dieną Švėkšnoje, aušrininko, varpininko ir žymaus anų laikų veikėjo dr. Juozo Rugio šeimoje. Mokėsi Palangoje, Mogiliave, Vilniuje ir Kaune. Aukštuosius mokslus ėjo ir 1928 m. įsigijo chemijos inžinieriaus laipsnį Gento universitete, Belgijoje. 1921-1924 m. dirbo mokytojo darbą Švėkšnos gimnazijoje. 1928-1931 m. buvo finansų ministerijoje, prekybos departamente, ekspertas chemikas ir pramonės skyriaus vedėjas. 1931-1940 m. buvo geležinkelių valdybos technikos skyriaus viršininkas ir referentas. Be to, 1931 m. buvo Marijampolės cukraus fabriko chemiku; 1938 ir 1939 m. dirbo tyrinėjimo darbą energijos komitete Lietuvos elektrifikacijos ir cemento fabriko statybos klausimais. 1940-1944 m. J. Rugis dėstė Kauno aukštesniojoje technikos mokykloje ir buvo tos mokyklos vicedirektorius. Tremtyje, Scheinfeldo tremtinių stovykloje dirbo lietuvių komitete, eidamas jo vicepirmininko pareigas ir kartu dirbdamas mokytojo darbą lietuvių gimnazijoje. Vėliau apsigyveno prancūzų zonoje ir dirbo kaip administracijos valdininkas Tettlinge, Konstancoje ir Ebingene UNRRA o vėliau IRO įstaigose. J. A. Valstybėse nuo 1949 m. dirbo chemiko darbą pramonės tyrimų laboratorijoje. Nuo 1958 profesoriavo *River Forest Rasary* kolegijoje. 1966 m. išėjo į pensiją. Buvo vedęs vaikų ligų gydytoją dr. Aldoną Katiliūtę. Rašė įvairių Europos kraštų mokslinės literatūros apžvalgas amerikiečių medicinos žurnalams. Priklausė Amerikos universitetų profesorių sąjungai, Lietuvių Profesorių Draugijai Amerikoje, Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungai, kai kurioms amerikiečių profesinėms draugijoms, Mokslinių Studijų Klubui Čikagoje ir Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijai. 1942 m. paruošė kuro technologijos vadovėlį — *Kuras ir jo suvartojimas*. Paruošė savo tyrinėjimais pagrįstą studiją — *Švėkšnos praeitis*, kurios santrauka buvo išspausdinta 1950 m. Čikagoje. Išspausdino daug straipsnių

bei studijų *Tautos Ūkyje, Technikoje ir Ūkyje, Geležinkelininke, XX Amžiuje, Naujojoje Romuvoje, Technikos Žodyje, Aiduose, Drauge, Sėjoje, Naujienose, Tautos Praeityje, Lietuvių Enciklopedijoje* ir kituose leidiniuose mokslo, technologijos, administracijos, istorijos ir kitais klausimais. Skaitė eilę jam būdingai turiningų paskaitų Mokslinių Studijų Klubo susirinkimuose, to klubo suruoštuose lietuviškos išlaidų seminaruose, L.K.M. Akademijos Čikagos židinio, Amerikos Inžinierių ir Architektų Sąjungos, Lietuvių Istorijos Draugijos ir kitokiuose susirinkimuose; Penktame L.K.M. Akademijos suvažiavime jis skaitė paskaitą *Ar atominiai tyrinėjimai pradėjo naują erą?* Ir mirė jis skaitydamas paskaitą gydytojų *Gajos* korporacijos susirinkime, širdies smūgio ištiktas, 1968 m. lapkričio m. 24 d.

Prof. Joną Rugį reikia vertinti ne vien kaip pareigingą techniškos profesijos žmogų ir labai kultūringą visuomenininką, bet dar daugiau kaip intelektualą, gilų mąstytoją, stropiai sekusį naujausią mokslo, technologijos ir mąstymo pažangą. Medžiagos esmės klausimus jis nagrinėjo eilėje savo paskaitų bei straipsnių, daugiausia pasiremdamas E. Schrödinger, W. Heisenberg, A. Compton, A. S. Eddington, N. Bohr, J. Jeans, M. Planck ir kitų žymiųjų mokslo autoritetų veikalais. Remdamasis moderniąja mokslo pažanga ir naujaisiais medžiagos esmės aiškinimais, jis kovojo prieš pažiūrą, kad mūsų pasaulio realybė yra materialistinė. Dabartinės mokslo autoritetų pažiūros esančios daug mažiau materialistiškos, negu jos buvo šio amžiaus pradžioje. Mokslininkų aptariamos medžiagos esmės sąvokos esančios dažnai dar neaiškios ir netobulos, bet pati medžiaga jose jau nebesanti kas nors pastovu, ir nekintama, kas nors paprastai apčiuopiama ir pažįstama, visur vienoda ir visur matuojama bei svarstoma pagal tuos pačius dėsnius, kaip kad buvo devynioliktojo amžiaus pabaigoje. Medžiaga moderniojo mokslo šviesoje atrodo dar didesnė bei gilesnė paslaptis kaip anksčiau. «Begalinio didumo makrokosmo paslaptys jungiasi su begalinių mažiųjų mikrokosmo paslaptimis, sudarydamos tikrai begalinę paslaptį, kurią kažin ar žmogaus protas, apšarvotas net Dievo įžiebta genijaus kibrikštimi, galės kada nors suprasti ir pažinti. Atrodo, kad tai yra Sutvėrėjo paslaptis, kilusi iš Žodžio, kuris buvo pradžioje»¹.

¹ Iš paskaitos, skaitytos Mokslinių Studijų Klube.

Galimumas medžiagą paversti energija ją labiau priartinaš prie dvasinės sferos. Mokslui progresuojant, didėjas ryšys tarp mokslo ir filosofijos. Jau nebekalbama apie prieštaravimą tarp mokslo ir religijos. Didieji modernieji mokslininkai dažnai yra ir filosofai arba artėja prie filosofijos. Teorinė fizika savo dedukcijomis ir mąstymo procesais artėja prie metafizikos ir tuo yra labai nutolusi nuo kitados buvusio madingo šūkio — «fizika, saugokis metafizikos». Esame fizikos ir metafizikos suartėjimo laikotarpyje. Pasak Compton, mokslas ne tik nekliudąs būti tikinčiu, bet dar sustiprinąs tikėjimą į Dievą»².

Biologinės evoliucijos klausimu J. Rugio pažiūros atitiko Teilhard de Chardin ir Lecomte de Nouy žmogaus tolimesnės evoliucijos supratimą, būtent, kad tolimesnė žmogaus evoliucija bus jau nebe biologiška, o ji vyks jo dvasinėje sferoje.

Jau neįmanoma visus Jono Rugio laikraščiuose bei žurnaluose išspausdintus straipsnius suregistruoti. Jo intelektualinei ir visuomeninei veiklai suprasti čia patiekiamo tik keturiuose žurnaluose jo per paskutinius keliolika metų išspausdintų straipsnių bei studijų sąrašą:

1. *Technikos mokslai ir žmonijos pažanga*, žr. *Technikos Žodis*, 1952, 2 nr.
2. *Tarptautinės inžinierių organizacijos*, žr. *Technikos Žodis*, 1954, 3-4 nr.
3. *Kaip gyveno ir dirbo varpininkai*, žr. *Sėja*, 1954, 6 nr.
4. *Revoliucija mokslo pažiūrose*, žr. *Aidai*, 1954, 8 nr.
5. *J. Rupinskis — Lietuvos kaimiečių gynėjas*, žr. *Sėja*, 1954, 10 nr.
6. *Inžinieriai gyvenime*, žr. *Technikos Žodis*, 1955, 2-3 nr.
7. *Saulė — energijos šaltinis*, žr. *Technikos Žodis*, 1955, 2-3 nr.
8. *Iš Švėkšnos kaimiečių praeities*, žr. *Sėja*, 1955, 2 nr.
9. *Erico Fermi*, žr. *Aidai*, 1955, 3 nr.
10. *Albertas Einšteinas*, žr. *Aidai*, 1955, 4-5 nr.
11. *Paul Ehrlich*, žr. *Aidai*, 1955, 7 nr.
12. *Lietuvos istoriniais klausimais*, žr. *Sėja*, 1955, 4 nr.

² *Suvažiavimo Darbai*, V t.

13. *Lietuvos cheminė pramonė ir jos susovietinimas*, žr. *Sėja*, 1955, 8 nr.
14. *Mintys Lietuvos atstatymo klausimu*, žr. *Sėja*, 1955, 10 nr.
15. *Eišteino mokslinis palikimas*, žr. *Aidai*, 1956, 1 nr.
16. *Darbo aplikacijų klausimu*, žr. *Technikos Žodis*, 1956, 2 nr.
17. *Inžinierius visuomenėje*, žr. *Technikos Žodis*, 1956, 4 nr.
18. *Dipl. inž. Stasys Eidrigevičius*, žr. *Technikos Žodis*, 1956, 5 nr.
19. *Prof. dr. inž. Vladas Jakovickas*, žr. *Technikos Žodis*, 1956, 6 nr.
20. *Rusų kunigaikštis ir prancūzų baronas pas Žemaitijos ūkininką*, žr. *Aidai*, 1956, 9 nr.
21. *Nauji logikos keliai*, žr. *Aidai*, 1957, 2 nr.
22. *Lietuvos cheminė pramonė*, žr. *Technikos Žodis*, 1957, 2 nr.
23. *Reliatyvumo teorija šių dienų klausimuose*, žr. *Technikos Žodis*, 1957, 6 nr.
24. *Mokslo ir proto kulto klausimu*, žr. *Aidai*, 1957, 10 nr.
25. *Tarptautiniai geodeziniai metai*, žr. *Aidai*, 1958, 1 nr.
26. *Naujas chemijos pobūdis*, žr. *Technikos Žodis*, 1958, 1 nr.
27. *Ne kultūra smunka, o žmonės*, žr. *Mano Pasaulėžiūra*, 1958.
28. *Palangos progimnazija ir jos vaidmuo krašto istorijoje*, žr. *Tautos Praeitis*, 1959 I knyga.
29. *Dipl. inž. Česlovas Mikuckis*, žr. *Technikos Žodis*, 1960, 2 nr.
30. *Mūsų organizacijos tikslai ir veikla*, žr. *Technikos Žodis*, 1960, 4 nr.
31. *Pirmas litų padirbinėjimas Lietuvoje*, žr. *Tautos Praeitis*, 1960, 2 kn.
32. *Ervinas Schrödingeris*, žr. *Aidai*, 1961, 2 nr.
33. *Medžiagos sąvoka moderniojo mokslo šviesoje*, žr. *Aidai*, 1961, 8 nr.
34. *Pilsudskininkai Žemaitijoje*, žr. *Tautos Praeitis*, 1961, 3 kn.
35. *Iš pulkininko K. Rumšos atsiminimų*, žr. *Tautos Praeitis*, 1962, 4 kn.
36. *Niels Bohr*, žr. *Aidai*, 1962, 10 nr.

37. *Arturas H. Comptonas - Amerikos mokslininkas ir mąstytojas*, žr. *Aidai*, 1962, 5 nr.
38. *Fizika ir metafizika vakaruose ir už geležinės uždangos*, žr. *Technikos Žodis*, 1963, 3 nr.
39. *Nylonas ir jo 25 metų sukaktis*, žr. *Technikos Žodis*, 1964, 1 nr.
40. *Pierre Teilhard de Chardin ir mūsų laikai*, žr. *Aidai*, 1964, 4 nr.
41. *Sibiro lietuvių batalionas 1918-19 m.*, žr. *Tautos Praeitis*, 1964, 2 kn. ir 1965, 2 kn.
42. *Ar atomo tyrinėjimai pradėjo naują erą*, žr. *L. K. M. Akademijos Suvažiavimo Darbai*, V t.
43. *Visata, erdvė ir medžiaga*, žr. *Technikos Žodis*, 1964, 6 nr.
44. *Medžiagos sampratos raida nuo materializmo iki idealizmo*, žr. *Technikos Žodis*, 1965, 3 nr.
45. *Šių dienų utilitarizmas ir mokslas*, žr. *Technikos Žodis*, 1966, 2 nr.
46. *Mokslas ir kultūra*, žr. *Technikos Žodis*, 1967, 2 nr.
47. *Išpūdžiai iš Lenkijos*, žr. *Technikos Žodis*, 1967, 3 nr.
48. *Pramonė nepriklausomoje Lietuvoje*, žr. *Technikos Žodis*, 1967, 6 nr.
49. *Dviejų kultūrų klausimu*, žr. *Aidai*, 1967, 6 nr.
50. *Su UNRRA ir IRO Vokietijoje*, žr. *Tautos Praeitis*, 1967, 3-4 kn.
51. *Išpūdžiai iš Lenkijos*, žr. *Sėja*, 1968, 1 nr.
52. *Kultūra ir civilizacija žmonijos evoliucijoje*, žr. *Aidai*, 1968, 6 nr.
53. *Istorinė tiesa*, žr. *Aidai*, 1969.

P. MALDEIKIS

Chicaga, Ill.